Ч. 8 (10.976). Львів, середа 12. січня 1927. Pocztowa opłata uiszczona ryczałtem. Рік XLV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол.
За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 20 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Спільна плятформа.

Львів, 11. січня 1927.

Гонитель словянських „меншостей" і головний творець польсько-жидівської угоди проф. Ст. Ґрабський недавно з питомою собі щирістю і безпосередністю висловився про жидівську квестію в Польщі.

Жидівська квестія в Польщі мусить спиратися на широкій принціповій плятформі. Вихідою точкою цієї плятформи є признання аксіоми, що господарем сучасної польської держави є нарід польський, який ніколи не дасть себе зіпхнути з упривілеєного, єдиновладного становища. Жиди повинні з тим рахуватися і стати на ґрунті співділання з польським народом, як сувереном польської держави, для скріплення сили польської республики. Жиди повинні боротися з центрифуґальними змаганнями „національних меншостей" (словянських).

І з жидами можна дійти до порозуміння, але тільки з жидами покрою Райха, Тона, Розмаріна, себто з жидами-націоналістами Галичини взагалі, а Сх. Галичини зокрема. Асиміляція жидів не лежить в програмі польського націоналізму, бо вона є неможлива. Дійсна асиміляція наступає тільки шляхом семейних звязків, а вони між християнами (поляками) і жидами є на більшу скалю виключені. Масове вихрещення жидів теж неможливе, бо релігія тісно вяже їх з Сіоном. Одначе жиди можуть обєднати працю над розвитком власної національної культури зі співучастю з польським народом над зміцненням польської держави. Жиди повинні звернути свій зір на закріплення польської держави, її істнування й її сучасних границь. Плекання своїх окремішностей і гебрейська мова не перепиняє їм говорити по польськи, а навіть політично думати по польськи в зустрічі з нежидівським населенням держави.

Ось спільна плятформа польсько-жидівської угоди. Жиди не доцінюють цеї плятформи, і тому угоду „зірвано" під напором варшавської і виленської групи в жидівському клюбі. Одначе за яких 5—10 літ жиди неминуче самі створять відповідну плятформу праці.

Так представляється „ідеольоґічний" і практичний підклад польсько-жидівської угоди. При допомозі східно-галицького жидівства, підготованого до польського культуртреґерства на „кресах" за австро-польських часів, проф. Ґрабський намагався все жидівство в сучасній Польщі запрягти до „цивілізаційної" місії на сході. Завдяки опозиції принціпових представників варшавської й виленської сіоністичної групи „цивілізаційні" жидівські леґіони під проводом Райхів і Розмарінів формально зліквідовано. Одначе фактично вони не лише далі істнують, але й переводять свою реорґанізацію, захоплюючи все ширші терени (чого доказом заснування у Варшаві органу пос. Райха „Дзєннік-а Варшавськ-ого"), щоби тільки скоротити передбачений проф. Ґрабським 5—10-літній речинець для створення спільної польсько-жидівської плятформи.

Головною метою польсько-жидівської угоди, як це виразно зазначував пос. Ґрінбавм, було запрягти жидів в шлиї польської денаціоналізаційної політики. На цю ролю жидів, репрезентованих східно-галицькими сіоністами, вказували ми постійно, підкреслюючи цю головну основу угоди і взиваючи наше громадянство до протиставлення польсько-жидівському денаціоналізаційному походові. І хоч формально угода „зірвана", то той похід відбувається далі. Коли його напруження дещо ослабло, то не з приводу „зірвання" угоди, тільки внаслідок зменшення значіння жидівських громадянських чинників, спричиненого загальним зіпхненням громадянських чинників в сучасній Польщі. Одначе загальний курс, намічений двійкою Райх-Ґрабський, держиться в повній силі. „Кресові" жиди взагалі, а східно-галицькі зокрема, як і передтим, проводять свою польонізаційну лінію у всіх деталях громадського життя. В створеній ситуації не помітно ще признак відвороту. Навпаки, пос. Райх посередньо акцептує плятформу Ґрабського, а коли проявляє деяке невдоволення, то тільки з приводу „виріжнення" його та послів Тона і Розмаріна.

„Таким ставленням квестії (виріжнюванням. — Ред.) — пише пос. Райх у своїм „Дзєнніку Варш." — польський політик зпід стяґу ендеції виявляє нам відворотну сторону медалі, з якою недавно виступив український політик зпід стяґу УНДО, скоро твердив замашисто, що політично зможе ділати тільки з пос. Ґрінбавмом, але ніяким чином з галицькими сіоністами. Як видно, починається нова мода сеґреґування жидів. П. Ґрабський виключує одних, п. Дмитро Левицький других. І так кожний з польських чи українських політиків буде бавитися в бальотаж у відношенні до жидівських репрезентантів".

Отже невдоволення пос. Райха звертається не проти „спільної плятформи" співділання поляків і жидів, тільки неприємно вдаряє його те виріжнювання. Очевидно, він бажав би довести до такого спільного знаменника думок і вчинків серед жидівського громадянства, що виключував би всяке виріжнювання одних жидівських політиків від других, що на колір плятформи Райх-Ґрабський помалював би весь жидівський загал.

„Представники окружуючих нас — пише він далі — народів, мусять освоїтися з думкою, що не вони рішатимуть про те, хто зпоміж жидів в імени і з рамени жидів буде ніби в їх користь ділати і публично виступати. Принцип самоозначення (sic!) мусить бути пошанований й у відношенні до жидівського громадянства".

Пос. Райх обстоює „самоозначення" жидівського громадянства і „самостійність" жидівської політики. Вольному воля, одначе зовсім природно, що в рівній мірі те „самоозначення" і та „самостійність" прислугують українському громадянству. І коли пос. Райх змагає всіми силами до „самоозначення" жидів по лінії „спільної плятформи" з поляками на українській землі, себ-то коли він змагає до культурного, економічного й політичного закріпощення українського народу, то зовсім природно, що ми мусимо боронитися і всею силою будемо протиставитися такому „самоозначенню".

В каламутній воді.

Довкола університетської справи.

Польська преса з рептилькою „Дзєннік Львовскі" на чолі розпочала каламутити воду, подаючи фантастичні відомости про місію Т. Голувка. В своїй акції користується вона прийомами, так добре відомими нам з поведінки колишнього органу б. Д. О. Г. „Рідний Край", який „робив" повстання на Великій Україні, єдино послугуючись мапою України і кількома леґендарними іменами повстанчих ватажків. Цю тактику приноровив новий орган правительственно-„санаційних" чинників у відношенні до українців, тим разом по цьому боці ризької лінії.

Вже у святочному числі нашого органу й статейці „Варшавський вітер" на основі достовірних інформацій опрокинули ми сфабриковані вістки, немов то в Празі відбулася якась конференція між українськими вченими і Т. Голувком та немов то вислідом тієї конференції була резиґнація українських професорів зі Львова, як осідку університету.

Львівська рептилька, міцно тримаючись раз обраної тактики, далі засипує піском очі українському громадянству, вперто підтримуючи свою видумку:

„Пертрактації українських учених, що перебувають у Празі, з українським делеґатом відбувалися й відбуваються в повному порозумінні з краєм, де також у компетентних чинниках докладно передискутовано всі подробиці, що торкаються університетської квестії. Дещо передчасні є запевнення ґен. секретаря УНДО п. Целевича, дані співробітникові „Слов-а Польського", що УНДО нішо про ту справу не знає. Одно з двох: або п. Целевич не є ґен. секретарем УНДО, добре поінформованим, або УНДО не є бране поважно (sic!) в українському громадянстві. Таж усі українські політики, що цікавляться університетською квестією, знали, що чехословацький уряд припинив усі кредити для українського вищого шкільництва та що українські професори, що перебувають на еміґрації, і з краю внесли меморіял до польського уряду (під натиском заінтересованої молоді, якій грозить катастрофа) в справі конечности негайного креування українського університету в краю".

Зайвим було би вдаватися в полеміку з панами (до речі кажучи з людьми, що репрезентують особовий й „ідейний" реманент „Рідного Краю"), які з провокаційно-розкладовими цілями чіпляються університетської справи. Зазначуємо, що чехословацький уряд, користуючись відсутністю Бенеша, скреслив був кредити на **всі** еміґрантські наукові установи, одначе вже переводиться реституція тих кредитів. Колиб навіть припинено кредити, то українській молоді не грозить ніяка катастрофа, бо вона одночасно є записана на двох університетах (українськім і чеськім). Українські професори не то, що не вносили ніякого меморіялу, але й не відбували ніяких конференцій, про що свідчить офіційне заперечення, одержане сьогодні нашою редакцією, а підписане проректором проф. Шелухином. Воно звучить:

„В часописах і в громадянстві ширяться чутки, начеб-то українські професори в Чехословаччині мали з п. Голувком нараду про утворення українського університету в Польщі і начеб-то погодилися на тім, щоби цей університет відкрити в однім з міст Сх. Галичини, тільки не у Львові.

Цим од імени Сенату українського університету доводимо до відома, що йому абсолютно нічого невідомо про чиїб не було наради чи переговори в цій справі і що український університет ніяких переговорів не мав".

На основі цього офіційного опрокинення видумок польської рептильки, як і інших приватних інформацій, стверджуємо, що всі поголоски про якусь резиґнацію в університетській справі є нікчемною видумкою, як не провокаційною спробою сондування публичної опінії в напрямі дефетизму.

В університетській квестії, яка — до речі кажучи — сьогодні є побічною справою, українська публична опінія є однозгідна. Українське громадянство домагається повного і самостійного українського університету у Львові, культурному і всякому іншому центрі західно-українських земель. Зовсім природно, що всі провокаційні спроби захитати українським громадянством найдуть рішучий відпір.

Red. czas. „Dilo" Pr. 9/27. W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, że treść artykułu umieszczonego w czasopiśmie „Dilo" Nr. 5 (10973) z dnia 6. stycznia 1927 r. pod tytułem: „Widhuky ołom uszczynu" ustępy a) między słowami „I wyszczé" a „Zajwym", b) między słowami „sumniwy" a „dla rezygnacijnych", c) między słowami „sojuznyka" a słowami „Uczytelamy", d) między słowami „Polaky" a „Krim ioho" e) między słowami „rozumnijesta" do końca artykułu zawiera znamiona zbrodni z § 65 a) uk. i występku z § 308 u. karn. że zatem zarządzona przez Prokuraturę dnia 6. stycznia 1927 r. i w tym dniu wykonana konfiskata jest usprawiedliwiona i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechniania pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedz. redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17. XII. 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zasadzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. — Lwów 7. stycznia 1927. — Hawel

Red. czas. „Dilo" we Lwowie. Pr. 11/27 W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, że treść artykułu umieszczonego w czasopiśmie „Dilo" Nr. 6 (10.974) z dnia 7. stycznia 1926 pod tytułem: 1) „Z weczirnioju zoreju" w ustępach a) między słowami „je bezderżawnyj" a „Koły ie wse" b) od słów „Czy u wełykyj moment" do końca artykułu, 2) „Dwi riczy zbroja" w ustępie między słowami „derżawny" a „tomu ukraińsku" zawiera znamiona zbrodni z § 65 a) uk. uznał dokonaną dnia 6. stycznia 1927 konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493. p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17. grudnia 1862 Dz. p. p. Nr. 6. ex 1863, t. j. zarządzenie za przekroczenie na grzywnę po 400 Zł. P. Lwów, dnia 7. stycznia 1927. Hawel.

Переверствування жидів у СРСР.

Офіціяльні дані про зміну клясового укладу жидівства у СРСР.

Жидівська агенція телеграфічна подає, що секретар жидівської секції при Центр. Комітеті Компартії в Москві виголосив на зїзді тієж секції великий реферат про зміну клясового укладу серед жидів у СРСР. Агенція подає з того реферату цифрові дані, що кидають ярке світло на теперішнє життя жидів у СРСР. З них видно, що жиди пристосувалися до нових обставин знаменито і що в іхньому клясовому укладі зайшли малі зміни. Процес внутрішнього переверствування, що спричинив великі зміни в організмі кожного народу на території СРСР, зачепив жидів дуже мало. Вони далі остали переважно такимиж галапасами на національних організмах, якими були перед великою революцією.

Переходимо до тих знаменних цифр. Число робітників зросло серед жидівства за останніх двацять літ до цифри 10 тисяч. Є це виключно ті робітники, що належать до професійних організацій. Загальнож до професійних союзів належить 350.000 жидівських робітників. Самже референт комуніст Чемеринський догадується, що крім того поза професійними союзами є ще до 40 тисяч жидівських робітників. Колиб навіть так було, то виходить, що на кругло 6 мілїонів жидів у СРСР, які живуть виключно майже по містах, є заледво 390 тисяч робітників. Колиж взяти на увагу, що ті робітники мають родини, то виходилоб на основі обчислень самих жидів-комуністів, що в цілому СРСР жиє з праці рук заледви один мілїон жидів на цілих 6 мілїонів. Все инше, тобто аж 5 мілїонів, крім рільників, галапасує далі также, як галапасувало перед революцією.

З реферату довідуємося далі, що на ріллі осіло за останніх два роки 11 тисяч родин, а коли рахувати по 5 душ на родину, то вийде, що на ріллі заакліматизувалося 55 тисяч душ жидів. Разом з тими жидами, що осіли на ріллі ще перед революцією, є в СРСР аж 170 тисяч душ жидівського населення, яке жиє в управи ріллі. Все те очевидно жиє на Україні та Кримі. Т. зв. халупників, тобто нездатних до нічого иншого крім галапасування і найгіршого сорту спекуляції, є 200 тисяч, а з родинами, коли рахувати по 4 особи на ріднию (так рахує і Чемеринський) 800 тисяч душ.

З тих прецікавих ревеляцій про клясовий уклад жидівства довідуємося далі, що число жидівських державних і самоуправних урядників останніми часами помітно зменшується на Україні завдяки українізації, а на Білоруси завдяки білорусизації. Та це не таке страшне, бо жиди дуже скоро вивчують українську та білоруську мову і відзискують свої посади назад.

Коли вірити твердженню жидівського референта комуніста, то останніми часами має поважно зростати число жидівських робітників у важкому промислі, а зате зменшується їх скількість у легкому дрібному промислі. Одначе в порівнанні зі зростом робітничої кляси у СРСР взагалі, зріст чисельности жидівських робітників є дуже малий — і це стверджує сам Чемеринський. На Україні число робітників жидів мало зрости на 31 відсотків, а на Білоруси на 37 відс. порівнюючи з передвоєнним станом жидівського робітництва. Гідним уваги і той факт, що 95 відс. усіх жидівських робітників працює в державних підприємствах, а лише 5 відс. у приватних.

Та статистика найкраще доказує, що жидівство в СРСР вспіло вповні приноровитися до нових обставин, воно себе зберегло в цілій масі ненарушеним, не піддалося процесові розверствування, не допустило до свого нутра засобів комуністичної тенденції ріжничкування в клясовому розумінні, та не здало своїх позицій галапасування. Воно далі відіграє велику ролю в фінансовому, торговельному та промисловому життю СРСР. Воно накінець видало зі своїх рядів пропорціонально найбільший відсоток комуністів, що займають усі найвідповідальніші позиції в СРСР не тільки на горі, але й на низах. Ця обставина стала жидам у великій пригоді при зберіганні давної ролі в життю тих національних організмів, на яких вони успішно галапасували й очевидно нині зовсім певно і безкарно галапасують. Правда, що тепер зростає чим раз більше антисемітизм у СРСР. Антисемітизм цей не подібний до передвоєнного, бо він страшніший, але зростає одночасно і надія жидів на створення такого типу інтернаціональної держави, де вони відіграють першу ролю. Очевидно, що переходово підготовчу ролю до такого типу інтернаціональної держави творить для них СРСР. Тому й не диво, що все жидівство світа співчуває більшовикам та дає великі капітали на їх кольонізаційні експерименти. Словом, інтернаціональна нація готовиться до світової гегемонії.

За громадянський чинник.

Перед загальними зборами „Інституту вдів і сиріт по священиках, гр.-кат. перемиської епархії“.

(З кругів духовенства.)

На основі надворного декрету з 2. грудня 1838 ч. 30467 засновано в Перемишлі „Інститут вдів і сиріт по священиках гр.-кат. епархії“, що увійшов у життя в році 18?8-ім. Його метою було нести поміч вдовам і сиротам по священиках. Заки ще цей Інститут увійшов у життя, вже богато добродіїв поспішило йому з поміччю. І так: о. Юліян Шпонрінг, Василіянин і генер. вікарій, зложив р. 1808 легат на суму 10.000 зол. польських, Анна з Марцинкевичів Мотильницька — 1.800 дукатів, о. Матей Добрянський в 1837 р. — 500 дукатів, о. Іван Лаврівський в 1846 р. — 1.000 зол. ринськ. еп. Іван Снїгурський в 1847 р. — 1.000 зол. р. і т. д. Аж до самих передвоєнних часів цей Інститут мав богато добродіїв, а зокрема опікувалися ним перемиські епископи. Вони не лиш давали щорічно значніші вкладки (по 200 і більше зол. р.), але й спомагали Інститут одноразовими датками, як прим. еп. Яхимович 2.500 зол. р., еп. Іван Ступницький 1.0?0 зол. р., еп. Чехович в 1896 р. 1.000 кор. Крім того вони впливали, а раще майже силували своє епархіяльне духовенство, щоби складало надзвичайні датки на Інститут при свяченню, при інституції на парохію, при наданні почестей, при звільненні від конкурсового іспиту і т. п., а особливо щоби було членами того товариства. Це зрозуміле, божтут ходило про вдови й сироти по священиках, доля яких все була дуже незавидна. Не диво, що в р. 1913 цей Інститут мав корінного фонду 430.000 корон, 15.000 корон фонду резервового і 25.000 корон фонду розпорядимого.

Первісний статут цього товариства мусів бути змінований відповідно до обставин. В останнє статут змінено в 19?0. Як вимагали тодішні державні постанови, всі капітали були пупілярно льоковані в цінних паперах або в щадницях, що виразно постановляв і § 27 статута. В цім 27-ім § al. 5 стоїть виразно: „Гроші до корінного фонду належачі мають лежати в щадниці, доки не збереться їх стільки, щоби можна закупити цінні ефекти, а гроші розпорядимого фонду і фонду резервового мають льокуватися лиш в щадниці“. А al. 4 виразно заказує під ніякими умовами не позичати на вексли, на приватну гіпотеку, ані на ніякі інші приватні записи. Не диво, що в р. 1924 корінний фонд виносив 144 зол. 43 сот., себто наслідком девалюації — пропав.

Це було великим ударом для Інституту, тимсамим для нещасливих вдів і сиріт; це й стало причиною, що богато священиків, не знаючи постанов статуту, почали нарікати на управу Інституту, що з її причини всі фонди пропали. Так пропали не лиш публичні фонди, але і приватні гроші на воєнних позичках, у щадницях, приватних льокаціях і т. п. Чільніші одиниці зпоміж духовенства не опустили в новостворених умовах рук, але почали складати на фонд будови дому і льокувати гроші в долярах, щоб дім, призначений для священичих вдів і сиріт, по можности якнайскорше купити. Життя навчило творити нові установи. А що дуже часто вдова по священику, витрачена довгою хоробою мужа, зараз по смерти його не має на його похорон, то засновано похоронний фонд; щобиж прийти з допомогою тим найбіднішим вдовам і сиротам, що їх мужі не були членами Інституту (або з біди, бо не ставало на щорічну вкладку, або з недбальства), засновано фонд негайної помочі. Намічено також засновувати бурси, робітні, правну пораду і т. д.

І от самособою вийшла потреба зміни статуту. Звич. загальні збори, що відбулися в січні 1924 р., вибрали комісію (анкету), що мала переробити статут і приноровити його до теперішнього життя. Комісія під проводом о. крил. Хотинецького з Ярослава статут уложила і в січні 1925 предложила загальним зборам. Та якеж повстало зачудування навіть між самими членами комісії, коли вони в своїм проєкті найшли такий § 29: „О Покровителю (то є епископі) а) Покровитель Інституту надзирає і контролює діяльність товариства або сам або через свого відпоручника. В тій цілі Покровитель або його заступник має бути присутний на загальних зборах і засіданнях комісії управляючої з рішаючим голосом; б) всі ухвали як заг. зборів, так і комісії управляючої мають бути предложені Покровителеви до затвердження; в) Покровителеві прислугує право систування ухвал як заг. зборів так і комісії управляючої, если добачував би в них шкоду для інтересів церкви або для товариства“.

На зборах ходили слухи, що вже після ухвалення комісією (анкетою) зміни статуту еп. Коцилобський закликав до себе одного члена анкети і приказав той § 29. вставити, що і сталося. Інші члени анкети не сміли опісля дезавувати свого епископа і мовчали. Але не мовчали заг. збори: переважаючою більшістю голосів цей проєкт зміни статуту відкинено, цілу анкету відкликано, а натомісць вибрано нову анкету під проводом предсідателя Інституту о. Олександра Зубрицького, архидиякона перемиської капітули, що вже 40 літ займається справами Інституту, а від кількадцятьох літ є його предсідателем і добродієм. Анкета переробила цілий статут, а щодо покровителя (епископа) рішила в § 6.: а) покровитель має право: особисто або через свого відпоручника, члена Товариства, являтися на засідання виділу і заг. збори, де може систувати їх ухвали, коли би в них найшлося щось противне канонам кат. церкви. б) Затверджувати зміну устава або відмовити його затвердженню; одначе рішення в тім згляді має наступити в протягу 30 днів від дня внесення подання до протоколу. в) Жадати скликання засідання виділу і заг. зборів, подаючи предмет нарад. г) Вглядати в книги Товариства“.

Тому, що на загальних зборах в січні 1926 р. не було часу цілий статут добре передискутувати, ухвалено скликати надзвичайні збори в осени 1926 р. І от дивне диво. В справі, що не дотичить зовсім епископа, в справі чисто гуманітарно-економічній, якій усі епископи без вийму з цілого серця сприяли і помагали, еп. Коцилобський став на становищі: Non possumus. Еп. Коцилобський абсолютно нічим не причинився до розвитку Інституту; він скасував усі надзвичайні датки як при посвяченні інституції, звільненні від конкурсу і т. п., взагалі не інтересується Інститутом, а хоче овочі довголітніх жертв і трудів узяти в свої руки. І пішов терор по епархії, щоб відкинути проєкт статуту, або щоб відпоручники не приїхали на надзвичайні загальні збори, щоб не стало комплету. І дійсно терор переміг. Навіть високі достойники писали: „Не приїду, бо знаю, що страха ради юдейска не зїдуться делегати“. І коли на кождих звичайних загальних зборах бракувало всього 3—4 делегатів, то тепер до комплету — половини — бракувало шість голосів. Прошений, як звичайно, еп. Коцилобський заявив, що не потребує приходити, бо й так збори неправосильні, а зрештою новий статут нарушує його авторитет, бо каже йому до 30 днів рішатися затвердити ухвали або ні. А в арт. XIX і XXI конкордату поставлено преклюзивний час 30 днів для міністрів і патронів, між якими є архиепископи й інші церковні достойники й установи... На тих надзвичайних зборах передискутовано проєкт зміненого статуту й ухвалено предложити його на звич. загальних зборах в днях 25. і 26. січня 1927 р.

Та еп. Коцилобський не з тих людей, що далиб собі витолкувати, що може вони помиляються або що треба в дечому й уступити. Тепер пішов у рух інший спосіб, щоб на своїм поставити. Прислужники еп. Коцилобського розширили по перемиській епархії вісти, що 1) епископ не визнає о. Ол. Зубрицького предсідником Інституту, 2) не визнає статутової анкети, 3) проєкту статуту, виготовленого тою анкетою, еп. Коцилобський ніколи не затвердить, бо він нібито нарушує авторитет епископа (30 днів!) і колідує зі статутом товариства „Епархіяльна Поміч“ в Перемишлі, бо ціль і засоби до цілі в проєкті є ті самі, що в т-ві „Епарх. Поміч“. А треба знати, що „Епарх. Поміч“ заснована еп. Коцилобським в 1918 р. для конкуренції з Інститутом вдів і сиріт і взагалі зі всіма українськими національними установами. Вона має секції І. помочі жертвам війни, II. опіки над дітьми і молодю, III. підмоги вдовам і сиротам по священиках, IV. секція церковних братств, V. секція самопомочи священиків, VI. секція христ. преси, себто видавання і підпомагання поучаючих книжок і часописей змісту релігійно-морального, научного, просвітнього й економічного.

Ця „Еп. поміч“ є мертвородженою дитиною. Правда під пресією епископа повписувалися були до неї священики і церкви, але вкладки дуже мало впливають, відсутність людей до ведення так широко закроєного круга ділання, а головно недостача довіря до еп. Коцилобського є причиною, що крім спроваджування богослужебного вина і видання кількох брошурок-летючок (слабенького змісту проти штундистів) „Еп. Поміч“ не виявляє життєздатности і помалу засипляється. І от, еп. Коцилобський хоче ратувати ситуацію фондами Інституту вдів і сиріт. Та епархіяльне духовенство питає: Де подіває епископ гроші з посесій парохіяльних ґрунтів по смерти парохів, де подіває гроші, які задержує парохам ліпших парохій, не виплачуючи їм пенсій, де гроші (около 40.000 зол. річно), призначені конкордатом на виплату пенсій вдовам і сиротам по священиках? Чому Преосвященний не скликує від 4 літ епархіяльної маєткової ради? Епархіяльне духовенство розуміє добре, що таке канонічний послух, шанує свого епископа і буде його боронити перед напастями ворожих церкві людей, але просить, щоби він таких помилок, що його компромітують і приносять шкоду гр.-кат. церкві й українському народові, уникав. Нехай Преосвященний поверне до старих традицій своїх попередників і не ігнорує досвідних своїх дорадників, соборних крилошан. Коли він так часто робить грубі помилки (бо вважає себе самовистарчальним), то нехай радиться своєї консисторії, нехай буде щирий, отвертий до людей, котрі хотіли би мати епископа за свого батька, але й малиб відвагу звернути його увагу на невідповідне поведення. Тут не поможуть ніякі вибілюючі конференції і збори духовенства, які аранжують його прислужники. Не духовенство вибілить епископа перед суспільністю і вірними, але він сам зробить це найкраще, коли змінить своє поведення у відношенні до клеру і йому зичливих вірних, особливо інтелігенції.

На заг. зборах Інституту вдів і сиріт у днях 25 і 26 січня 1927 повинні явитися численно відпоручники деканатів, щоб боронити перед загибелю цей Інститут, щоб через свою делегацію порозумітися з еп. Коцилобським, аби привернути вже раз взаїмне довіря для добра нашої церкви і нашого народу.

Кінець шампанського комісаря.

Ставленник всехпоряків, комісар „Народного Дому“ Лев Черкавський на зеленій паші.

З віродостойного джерела інформують нас: В часі Різдвяних Свят зайшла кріза на становищі комісаря „Народнього Дому“. Кріза ця не була несподіваною, бо ворожо настроєні до особи і господарки Льва Черкавського „старорускі“ кола давно вже робили перед польськими відповідними чинниками заходи, щоби Черкавського зліквідувати. З тією метою їздила недавно до Варшави — до самого Бельведеру депутація трьох, в якій взяли участь о. Мишковський, радн. Лісковацький і д-р Заяць. Депутація мала представити обширний меморіял про руїнницьку господарку майном „Народнього Дому“, яку вів безвідповідально Черкавський. Вона добилася того, що їй прирекли вислати з Варшави окрему контрольну комісію. Одначе комісія довго не зїздила. Натомість мав явитися у Львові високий урядовець міністерства внутрішніх справ д-р Світальський, що відбув у тій справі конференцію з львівським воєводою Ґарапіхом. Видно, воєвода переконав Світальського про „високі і цінні“ прикмети характеру Черкавського, — яким, до речі кажучи, воєвода Ґарапіх спеціяльно опікувався — коли він далі почував себе сильно на комісарському стільці. Не захитало його на ньому навіть „мордобитіє“ ґалицких „русских“ студентів.

Та не позволили справі присохнути члени варшавської делегації, а в першій мірі попередник Черкавського на комісарському стільці Лісковацький. Дня 30. XII. 1926 вислали вони до Бельведеру обширну телеграму з жалем, що комісія не приїхала, а Черкавський виробляє нові позички, щоби обтяжувати майно „Народнього Дому“. У відповідь на це прийшло до воєводи телеграфічне розпорядження про негайне звільнення Черкавського зі становища комісаря. Це й сталося. В Черкавському перестало битися комісарське серце.

Тепер у Львові в воєвідському уряді, кажуть, метушня. Розбиваються за наслідниками. Розійшлася навіть поголоска, що комісарем іменовано вже б. посла до австр. парляменту Вол. Курилoвича. Про членів прибічної ради немає покищо ніяких відомостей. Кажуть лише, що не буде їх 6-ох, тільки чотирьох. Ворожий Черкавському гурток переживає покищо на солоду побіди. — До цеї справи ще повернемо. Подбаємо також і про те, щоби висвітлити дотеперішню господарку народнім майном.

Пілсудський зрікається головства уряду.

Становище премієра займе проф. Бартель. — Другий лікар у кабінеті. — Бюджетовий преліміиар у соймі.

Варшава, 10. січня 1927.

Номінація нового міністра освіти, сенатора з Клюбу Праці д-ра Добруцького, прийшла зовсім несподівано. В політичних і парляментарних колах рахувалися зі змінами в кабінеті, але ніхто не думав, аби зачиналося від номінації нового міністра освіти. Ця номінація, як загально думають, є початком реконструкції цілого польського уряду. Вже найближчі дні повинні принести дальші зміни в уряді, і то основні, при чому марш. Пілсудський зречеться головства уряду, обмежуючись виключно до ресорту міністра військових справ. Натомісць проф. Бартель верне на становище, яке мав у післятравневім уряді, себто на становище премієра, зберігаючи одночасно інгеренцію в справах фінансових і господарських.

Щодо номінації сен. Добруцького на міністра освіти, то її принято подібно, як і богато инших вчинків уряду Пілсудського-Бартеля, себто „здвигненням рамен". Добруцький є другим міністром-лікарем в уряді, що в політичних колах уважають за певного роду куріоз. Він зложить присягу в середу дня 12. ц. м. і того самого дня обійме урядування.

Ходять чутки, що мін. Мейштович залишить становище міністра справедливости, одначе в кабінеті залишиться й обійме місце після мін. Незабитовського, який уступає. На міністра справедливости висувають адв. Ледніцького.

Завтра зачнуться дальші наради соймової бюджетової комісії, щоб закінчити третє читання бюдж. преліміиаря на рік 1927—28. Сойм приступить до другого і третього читання бюджету між 20. і 25. січня і радитиме 3—4 тижні.

Доповняючі вибори до французького сенату

Париж, 10. січня 1927.

Оконечний вислід виборів задля обсади 108 мандатів у сенаті такий: вибрано 67 дотеперішних сенаторів і 41 нових. Консерватисти здобули 3 мандати, втратили 1, републиканці 19 (2), ліві републиканці 19 (8) незалежні радикали 9 (1), суспільні радикали 44 (6), суспільні респубиканці 2 (2), соціялісти 10 (8) комуністи 2 (2). Більшість, що піддержує Пуанкаре, полишилась незміненою, хоч повстала нова сенатська група соціялістів. Між нововибраними є бувші міністри: Пам, Година і ген. резидент Марока Стеґ. Перепали: шеф Еріотового кабінету Ізраель і Мілеран.

Курціюс утворить кабінет.

Берлін, 10. січня 1927.

Президент Гінденбурґ поручив Курціюсові місію утворення кабінету.

Війна в Нікараґуї.

Льондон, 10. січня 1927.

„Таймс" повідомляють: Війська лібералів у Нікараґуї посуваються вперед і приневолили консерватистів уступити до Ґранади. Американські летуни у порозумінні з урядом Діяза обкинули бомбами становища лібералських військ. Із Манаґуї повідомляють, що зараз після того як американські війська висіли в Корінто, висаджено у повітря залізничий шлях біля пристані на просторі 200 км. Американський кружляк „Ельвестон", що стояв у пристані Манаґуї, відплив на американські води, щоби придержати мексиканські кораблі, що везуть муніцію до Нікараґуї.

Страшна пожежа кіна.

Добули 96 трупів.

Льондон, 10. січня 1927.

Ціла американська преса переповнена вістками про страшну пожежу кіна в Монтреалі. Досі начислили серед жертв 96 убитих. Числа ранених покищо годі подати. Кіно було в робітничій дільниці. Огонь запримічено около 2 год. поп. Підчас представлення на салі було 1200 глядачів, головно дітей і молоді. Після огневого алярму счинився страшна паніка. В сутолоці й метушні задушено і розтратовано богато людей. Більшість дітей рятувалася на вузкі сходи, які заломилися і ранили та вбили богато осіб.

Процес 151.

Присуд.

Луцьк, 10. січня 1927.

Окружний суд у Луцьку під проводом през. Владка після 2-місячної розправи проти 151 членів комуністичної партії Західної України видав нині присуд, яким засуджено 9 обвинувачених на безречинцеву вязницю, 4 на 15 літ вязниці, 6 на 12 літ, 39 на 10 літ, 60 на 4 роки, а 19 увільнено.

Пресова конференція у ґен. Дідса.

Львів, 11. січня 1927.

У салях готелю Жоржа була дня 10. січня пресова конференція з нагоди приїзду англ. ген. Дідса, б. секретаря високого комісаря Палестини. На конференцію явилось богато представників української жидівської і польської преси. З української преси були представники: Діла, Нового Часу і Ради. Вечером відбувся на приняття гостя банкет в салях нарад Жид. Віроісповідної Громади м. Львова.

Біржа.

Гроші.

Долляр у приватних оборотах 8·99—8·99 і пів.

Збіжжа.

Пшениця двір. 50·50—52·00, пшениця кр. селянська 48·00—49·50, жито галицьке 36·50—37·25, ячмінь галицький броварний 32·00—34·00, ячмінь галицький до перемелювання 28·00—29·00, ячмінь пастівний 27·00—27·50, овес галицький 28·75—29·75, кукурудза румунська 28·75—29·75, бараболя промислова 6·00—6·25, фасоля біла 41·00—44·00, фасоля колірова 32·00—34·00, фасоля краса 41·00—44·00, горох пів-Вікторія 62·00—72·00, горох полевий 42·00—45·00, бобик 33·00—34·00, вика 33·00 35·00, сіно пресоване 7·00—8·00, солома пресована 4·75—5·00, гречка 33·00—34·00, льон 65·00—67·50, лубін синій 21—22, ріпак 72·00—75·00, грисік кукурудз. 43·00—45·00, мука кукурудзяна 32·00—33, отруби житні нетто без мішка 22·00—22·25, крупи гречані 66·00—68, пшоно 6 ·00—68·00, крупи ячмінні 49·00—50·00, пенцак 48·50—49·00, макухи льняні 35·00 36·00, макухи конопляні 22·00—23·00 конюшина червона 370·00—385·00, мак синій 160·00—185·00, мішки ютові 1·90, мішки уживані добрі (за штуку) 1·80 зол.

Памятайте, що всякі збірки на нагробник на могилі І. Франка треба посилати до Центробанку (Львів, Ринок ч. 10. і. пов.) на щадничу книжечку ч. 7910.

НОВИНКИ.

— **„Еспанка".** Еспанка або ґрипа, або ще дальше: інфлюенца, поширена тепер у всій центральній та західній Европі, почінаючи від Льондону. В Англії вона досить легка і проявляється у легкім болю голови та колінню в плечах. Зате у французькім місті Монпельє забрала вона на протязі трьох днів 103 людські жертви. В околицях цього міста пошесть ще страшніша, так, що численних бідаків мусіли ховати без домовини. У швайцарських кантонах Базелі, Фрибурзі та Женеві більшість шкіл зачинена наслідком епідемії. В самім женевськім кантоні є 28.000 недужих, а в женевськім шпиталі лежить 600 осіб. Зате не дивниця, що „еспанка" панує в Іспанії і то в дуже гострій формі. У Барсельоні недужих 100.000 осіб. Не є виключене, що епідемія може перенестись до Франції, як у році 1918.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Синельниківський райземсоломон.

„Судить дехто у нас, судить, а що з того у нас буде"...

Поїхав селянин Шило із Харківщини на „переселення" на Катеринославщину, в Синельниківський район, у новий посьолок.

Приїхав...

Нарізали йому садибу, а біля садиби — півтори десятини городньої землі (підгородник).

Нарізали, положим, не дуже „привітно", бо один з начальства посадив його на садибі, а другий почав „кликати" його з тої садиби, — бо був другий претендент на той „підгородник", — так, що довелося вдаватися до Синельниківської Райземсудкомісії.

Земсудкомісія, розібравши справу, вирішила її на користь Шила, а другому претендентові, Шевченкові, сказала:

— Не маєш права...

Було це в березні 1926 року.

Шевченко не дуже підкорився постанові Райземсудкомісії. Приїхав додому, — за плуга, виорав землю, посіяв і посвистує...

Шило — до комісії...

Комісія наказала скласти акт за „самоправство".

Акт складено.

А земелька все таки в Шевченка.

Притягай, — кажуть Шилові, — Шевченка до відповідальности в карнім порядку.

Подав Шевченко до Нарсуду...

Шевченко, бачучи, що неперелюбки, — до Райсудземкомісії...

Райсудземкомісія — і Шевченкові виконавчого листа на ту землю.

Народній суд...

Приходять і Шило і Шевченко на суд...

І в Шила і в Шевченка на той самий шматок землі однакові документи „виконавчі листи із Синельниківської Райземсудкомісії"...

Пасаж.

— — — — — — — — — — —

Наслідки?

Наслідки відомі...

— „Хіба це суд"... „Хіба це власть"... „Хіба є правда на землі"...

— — — — — — — — — — —

Мораль.

Мораль у тім прислів'ї про одну вівцю, що всю отару псує.

(„Вісти") *Остап Вишня.*

— **З Українського Наукового Інституту у Берліні.** На день 14-го січня в салях берлінського університету оголошено два виклади німецькою мовою: проф. д-ра І. Мірчука: „Пролеґомена до історії української фільософії" і проф. Д. Чижевського: „Західно-европейська фільософія в давній Україні" (XV—XVIII ст.).

— **В роковини смерти О. Барвінського у Відні.** Дня 2. січня відправив у церкві св. Варвари о. крил. М. Горникевич святочну панахиду, а дня 3. поминальне богослуження з молебнем за упокій бл. п. Олександра Барвінського при численній участи місцевої української громади та співучасти хору під орудою д-ра Дзеровича. Перед панахидою о. парох згадав теплою промовою діяльність Покійного.

— **За три дні свят.** За три дні наших свят Львів не змінився. Події, які тут трапились, належать до звичайної хроніки „безладдя": У неділю в львівськім кіні „Палас" почала горіти якась шмата. Не багато бракувало, щоби публика переляканa можливістю пожежі кинулась до втечі. Щойно при нагоді цього переполоху деякі прийшли до пересвідчення, що кіно вибудоване без думки, що станеться з людьми на випадок катастрофи. — 50-літнього сторожа дому Паласа підозрівають не менше і не більше а в злочині Ляндрі: що спалив у печі свою жінку. Жінка щезла і до цього часу не в силі були найти її слідів. Старого способу ошукування легковірних спрібував ще раз якийсь Ізак Вайсблюм, який представлявся як посол Федербуш і збирав гроші на бідних еміґрантів себто на себе. Цією філянтропією займався так ревно, що бідний вмеміґрував накінець до поліційних арештів. — Недобре діється на вулиці, коли поліцай замісць уважати на порядок є п'яний: це трапилось „пшодовнікові" ІІІ-го комісаріяту Ксьонжекові, в результаті він побив кількох невинних прохожих, ще й зранив глухонімого. Є ще десять инших у цьому-ж роді.

— **Землетруси.** Цими днями запримітили у Швайцарії між Берном і Фрибурґом легкий землетрус. — Закавказький уряд звернувся до С. Р. С. Р. з проханням помочі після землетрусу в Олександрополі та околицях.

— **Рідка любовна траґедія** трапилась у Ляйпціґу. Якась 90-літня старушка, що мешкала в захисті для калік, залюбилась у 83-літнім сусіді, який постійно відвідував її у її кімнаті. Коли управа звернула увагу на цю надто явну любов старушки і заборонила її сусідові відвідувати її, закохана старушка зїла з розпуки отруту на щурі. Недурно сказав Пушкин: „Любві все возрасти покорни!"

Шахи. У міжнародніх шахових змаганнях у Гастінґс (Англія) першу нагороду одержав д-р Тартаковер (7 пунктів), дал Колле (6), Етс 5½, Норман і Реті по 5.

— **„Памятник визволення"** мають здвигнути у Празі. Кріло то о Чехи заходяться коло будови памятника Жижки на горі його імени. Громада міста Праги дала вже свою згоду на будову окремих домів, призначених на приміщення музею визвольної боротьби, архіву й управи.

— **Німці в СРСР.** Німців у СРСР нараховують 905.1 3. Вони живуть у 2042 громадах. В т. зв. надволжанській автономній німецькій области живе 400.000, на Україні 225.000 Німців, розкинених у 897 громадах. Решта німецького населення розсіяна по всіх просторах СРСР.

— **Розумна новість.** Розумну думку найшла міська рада... у Відні при нагоді перехрещення деяких вулиць. А саме: рішила, що під новими таблицями з назвами вулиць треба додавати текст з поясненням, хто така особа, якої іменем охрещена улиця. І так під по-оприбитою табличкою вулиця Сервантеса буде пояснення: „Міґуель де Сервантес Сааведра, славний еспанський поет 1547 1616, автор сатиричної повісти „Дон Кіхот". Якби такі пояснення прибивали нпр. у Львові то можна було би довідатись, хто є ті славні численні невідомі, яких прізвища сяють на розі неодної вулиці.

— **При колисці Авраама.** Британський Музей спільно з пенсильванським університетом вислав археольоґічну наукову експедицію до Месопотамії для розкопок на місці колишнього халдейського міста Ур. Тепер приходить звістка, що там, у місті народження Авраама, розкопали чимало домів і цінних предметів з 2000 р. перед Х. Це відкриття дуже цінне для пізнання семітської культури з цієї доби.

— **Щасливa столиця.** Стане нею столиця Ісляндії, Рейк'явік. Вона має премієр міністра, Джона Торляксена, який є відомим інженіром. І тому придумав проєкт, щоби Рейк'явік огрівати водою з недалеких теплих джерел. Таким робом місто матиме на протязі року потрібну теплу температуру.

— **Примхи подружа.** Перед поліційним суддею в англійськім місті Крег зявилась цими днями жінка з обвинуваченням на свого чоловіка, який не хоче утримувати ні її ні їх дитину. Виявилось, що вона має 19 літ, а її чоловік 78: вона вийшла за нього замуж два роки тому і негайно після подружжа чоловік почав нею нехтувати, із заздрости.

— **Світова всячина.** У переїзді через Берлін задержалось минулого року 1.060.000 осіб, з чого 200.000 чужинців. — Париські жінки здобули нове право: можуть купувати у паркеті державного театру „Комеді Франсез", куди дотепер був їм вступ заборонений, з огляду на штудерну зачіску, яка закривала глядачам сцену. Модна підстрижка не є вже такою перепоною. Та що буде, коли вернеться стара мода? — Відомий шведський дослідник Свен Гедін одержав від китайського уряду дозвіл досліджувати пустинні землі в центральній Азії, до спілки з китайськими геольоґами. Найдені предмети будуть поділені між шведські і китайські музеї. — В маю 1927 р. відбудеться в Комо міжнародній конґрес і телеграфо-телефонічна виставка для звеличення памяти фізика Вольти. — Французький уряд теж святкуватиме 100-ті роковини смерти Бетовена. — Німецький міністр закордонних справ Штреземан здивував усіх одним дебютом: видрукував довшу рецензію на пєсу „Найдгард фон Гнайзенав". — Чотирьох російських лещетарів вибралось на лещетах з Москви через Ленінград, Гельсінґфорс, Штокгольм до Копенгаґену. — Польський посол в Еспанії Собанський може вже йти на пенсію, бо виграв на еспанській державній льотерії 6.000 дол. — Відомий веселий фільмовий артист Гаррі Лідтке розвівся із своєю жінкою акторкою Кете Дорш.

— **Курс інструкторок,** устроєний Союзом Українок у Львові починається невідклично 1. січня ц. р. Зголошення на адресу Товариства Рутовського 22 1305

Дописи.

Рожнітівщина. (*Культурно-просвітнє й кооперативне життя*). Перед війною Богом і людьми забута Рожнітівщина спала сном блаженних. Не було тут слідів ніякого культурно-просвітного життя, крім кількох читалень по селах, що істнували в більшости лише на папері. Війна знищила дорешти початки культурних організацій, а післявоєнне лихоліття слідно в нашому окрузі ще досьогодні. Само містечко Рожнітів щойно рухається. Місцева філія „Просвіти", особливо голова її д-р Курбас Роман, доклає всіх зусиль, щоб

валадняти культурно-просвітне життя в самому містечку і по селах. Його заходами і заходами о. декана Логінського, пароха із Струтина Нижного, відновлено богато читалень по доокружних селах, заложено декілька кооператив, а калуський Повітовий Союз Кооператив заложив тут свою філію. При філії „Просвіти“ істнує жіноча секція, секція будови Народнього Дому та літературно-просвітня секція, де двічи в тиждень уладжуються вечерами літературні гутірки. Згадати треба, що місцеве міщанство старшого покоління в нашому містечку страшно недбале. Мабуть ніде нема більше недбалих міщан до культурно-освітніх справ, як у нас. Молодь зате рухливіша й зачинає організуватися. При місцевій чит. „Просвіти“ приготовляє молодь драматичну виставу. Читальні „Просвіти“ по селах тепер гарно розвиваються — тут і там аматорські кружки дають вистави. Жаль лише, що місцева інтелігенція — за виїмком кількох одиниць — так мало проявляє діяльности. А чейже займатись культурно-просвітньою справою зовсім некаригідне. Філія Повітового Союзу Кооператив заспокоює потреби 20-тьох кооператив нашого округа. Замітне, що лише в пятьох селах нашого округа нема кооператив, а саме: в Янівці, Княжівськім, Дубшарі, Спасі і Вільхівці. Кооперативи досить сильні. Мусимо тут згадати і про нечинність перегінських інтелігентів. Є їх поважна скількість і вони могли би зорганізувати в себе ряд культурно-просвітніх організацій та заспокоювати культурні потреби 10-тисячної української маси в Перегінську, яка потопає у тьмі. На жаль, наші люде вміють тільки чудесно спорити між собою. Дня 8. грудня відсвятковано у нас свято „Просвіти“. В програму входили: соборна Служба Божа, співи, деклямація, діточі вправи шкільної дітвори з Ціневи, святочна промова, реферат про значіння й організацію молочарень та реферат про потребу кредитової кооперації. Хоч погода не дописала, свято було величаве. Слід згадати, що на святі Служби Божої співав чудово мішаний хор читальні „Просвіти“ з Ціневи. Відчувається у нас сильно недостача власної домівки: Народнього Дому. Одначе при охочій жертвенности всього громадянства нашого округа і тому можна буде запобігти.

Перемишлянщина. (*Невдалий виступ пароха „Рідної Школи“*). Дня 27. грудня 1926 року відбулася в Перемишлянах анкета в справі „Рідної Школи“. Докладний звіт з анкети був поміщений в ч. 291. „Діла“, з дня 31. грудня 1926 р., тому зайвим булоб його повторювати. Згадатиб хіба лиш те, що всі резолюції за колядою виключно на „Рідну Школу“ принято одноголосно та що на анкеті було пятьох священиків, котрі очевидно теж голосували за резолюціями. Та це зовсім не перешкодило „общерусскому подвижникові“ о. Бучкові, парохові села Ладанець, дня 2. січня 1927 р. проголосити в церкві, щоб люде не давали коляди на „Рідну Школу“, бо, мовляв, „Рідна Школа“ виховує гадюк“... Дальше завізвав своїх парохіян, щоби взагалі не складали ніяких жертв на „Р. Ш.“.

Промова о. Бучка проти „Рідної Школи“ викликала, розуміється, зовсім протилежний наслідок. Обурені до крайности селяни відбули тої самої днини довірочну нараду в місцевій читальні і рішили всіми силами піддержувати „Рідну Школу“ та всю коляду дати тільки на „Рідну Школу“. Крім того слідувало богато заяв на добровільні надзвичайні датки на „Рідну Школу“. Честь Вам, громадяне Ладанець! Це найкращий доказ, що Ви зрозуміли вагу „Рідної Школи“ та що не підете на ніякі зазиви ворогів. Бо наша будучність — тільки в Рідній Школі. *Ладанецький.*

Розправа 151.

Розправа з 3. I. 1927.

Промовляли оборонці адв. Криницький, д-р Давидяк і д-р Глушкевич. Адв. Криницький промовляв лише за своїми клієнтами. Він збивав обвинувачення прокуратора, будьтоби в горохівському повіті була диверсійно-повстанча організація, що як сказав сам прокуратор, не проявила ніякої діяльности.

Опісля промовляв д-р Давидяк. Оборонець поставив собі за ціль обговорити т. зв. конфіденціональні відомости. Між іншим сказав, що тайні відомости не дають запоруки, що вони відповідають фактичному станові річей. До тої цілі ужитий людський матеріял є дуже часто малоінтелігентний і ворожо настроєний до людей, яких слідить. Над конфідентом нема можливости контролі, він є того свідомий і надуживає в богатьох випадках свойого становища. Конфіденти найчастіше є люди бідні, що задля матеріяльної винагороди стараються добути якнайбільше відомостей і тому подають нераз деякі зовсім непровірені чутки за свої власні відкриття. Суд повинен ставитися до конфіденціональних відомостей дуже осторожно і в ніякому разі не може робити з них ужитку. Бо яку вартість можуть мати конфіденціональні відомости, встановлені якоюсь одною людиною, коли нераз встановлення суду бувають неговані ізза неточности? Дальше оборонець промовляв за своїми клієнтами і тут використав увесь можливий матеріял для доказання невинности підсудних. Промова оборонця вказувала на дуже старанне попереднє приготування.

Останній з оборонців говорив д-р Глушкевич. На вступі поставив собі оборонець за ціль всесторонньо освітити справу. Історія людства виказує все істнуючі конфлікти одиниці з суспільністю. Політичний конфлікт залежить від погляду на світ. Нині людство прийшло до переконання, що карою одиниць не усунеться тих причин, які викликали конфлікт. Політичний злочинець переступає закон не для матеріяльного добра, але для ідеї, якій він себе посвячує. Німецькі правники кажуть, що політичні злочинці не є взагалі злочинцями, вони на основі міжнародного права є поконеними (Фревель). Звичайний злочинець після успішного доверщення злочину є дальше злочинцем; інакше політичний злочинець, що стає нерідко тріюмфатором.

В часі розправи підчеркувано богато національних моментів і виходить, що не судиться комуністичну партію, а українських селян. Свідок Колбур, що підслухував присягу членів організації, заявив, що не знає певно, чи члени присягали „на партію, чи на Україну“. Свідок ст. пшодовнік Рудни сказав, що організовано українські боївки. Свідок поручник Пільчинський зізнав, що, прислухуючись докладно зізнанням арештованих на поліції, не міг набрати переконання, якого характеру була організація: українська національна, чи комуністична. Як прийміти становище, заняте прокуратором, що організація розвинулася з У. Н. П. О. (Українська Народня Повст. Орг.) і пригадати собі факт, що один з поліціянтів при арештуваннях бив арештованого по лиці і співав: „Ще не вмерла Україна...“, то годі повірити, що судиться комуністів. Теперішній процес є продовженням старої трагедії двох народів, двох цивілізацій.

Чому в акті обвинувачення нема ніде сказано про мотиви ділання підсудних? Не може бути злочину без мотивів, також не може бути засуду без прослідження мотивів. Треба оцінити суспільний підклад справи. Земельний голод селянства був незаспокоєний, освітні потреби були дуже пекучі, але з задоволенням їх держава не спішилася. Коли Польща хотіла закріпити свою державність і культуру на Волині такими осібняками, як поліціянт Житніцький, що в пяному стані всипав по лиці й й голові Богові духа винному селянинові Хакулі 200 нагаїв (про це ми писали попереду),—то ці обставини у великій мірі заважили на акті обвинувачення. Хто знає, чи ця організація не мала бути відрухом на поступовання Житніцьких?

В обвинувачених не було почуття державної приналежности, бо вітчиною можна називати лише той край, до якого ми привязані найчисленнішими нитками, де нам добре, де нас, нашу мову, культуру, наші почування шанують. Обвинувачені до Польщі нічим не були привязані і це деякі ще на початку розправи заявили, а саме, що не признають польського суду. Колись (в 1864 р.) Поляки аналогічно говорили перед німецьким судом. Ці люди задивилися на будучину й негують теперішність. На свою будучину дивляться очами віри, очами фанатизму. До діла їх пруть їхні демони, хоча їм видається, що мають свобідну волю.

При кінці оборонець дуже влучно опрокидав закиди прокуратури проти своїх клієнтів. Оборона зробила на всіх помітне враження.

Розправа з 4. I. 1927.

Предсідник суду позволив обвинуваченим висказати останнє слово. Обвин. Вишнівський Волод. виступав у своїм слові проти закиду, будьтоби комуністична партія послугувалася демагогією. Сказав, що демагогією послугується ППС., бо кидає кличі: „Хай живе робітничо-селянський уряд“, а рівночасно піддержує кождочасний буржуазний уряд, що розстрілює робітників (Каліш, Стрий, Влошлавек і т. д.); кидає клич: „Земля селянам без викупу“, а на ділі переводить кольонізацію українських земель. На розправі падали слова прокуратури, що „червоні орди“ хотіли знищити західну культуру в Польщі, а такий великий поляк як Ст. Жеромський, зрозумів, що ці „орди“ таки знищать цю західну культуру. Польські робітники вибороли незалежність Польщі, а тепер приходять до переконання, що Польща не є іхньою державою, а державою лихварів і спекулянтів.

Обв. Панасевич Микола заявляє, що завдяки відносинам, що є в тій державі, засів на лаві обвинувачених. На місяць перед т. зв. ліквідацією вступив обв. до партії. Партія не казала йти на осліп, але організованим шляхом змагати до влади. Професійні союзи, кооперативи мали привчати до організації, мали виробляти почуття сили. Обв. працював у легальних організаціях, про боєві організації не знав і не чув. По травневім перевороті ніщо не змінилося, потреби робітників і селян є дальше незаспокоєні і вони є тим живим агітатором проти польської держави, якого не можна посадити за ґрати. „Горе вам, панове, закінчив обвинувачений, коли цей гнів, що клекоче в грудях мас, виявиться в незорганізованім зриві, як що партія не поведе його по своїх напрямках. Але ви того не зрозумієте, як не розуміли того в Росії! Котиться по тій самій площі. Ви мене засудите, але не вбєте в мені ідеї, не відберете мені віри“.

Ті слова мабуть нагнали ляку підпрокураторові Ходецькому, бо поставив внесок, щоби суд відбирав голос тим обвинуваченим, що будуть виголошувати подібні промови.

Обв. Паламарчук заявляє, що комуністом став щойно в тюрмі, а колись воював з комуністами.

Обв. Крайц Віктор заявляє, що переважаючу більшість між обвинуваченими становлять українські селяни лише тому, що вони є свідомими українцями. Комуністів дуже мало. Просити ласки обвинувачений не буде, лише буде збивати неправдиві твердження, кинені на адресу ком. партії прокуратором. Хто хоче говорити про партію, нехай опирається на резолюціях партії, а не на власних вигадках. По тих словах предсідник відбирає обвинуваченому голос будьто би за образу прокуратури. Обвинувачений старається говорити дальше і з того виходить щось в роді сварки між ним і предсідником.

По тім інтермеццо предсідник примусив деяких обвинувачених урвати свою промову, а інших скоротити до мінімум. Всі підсудні до вини не почуваються, тільки деякі просять звільнити їх від вини і кари. Деякі з обвинувачених у своїх промовах виявили дійсно високу інтеліґенцію.

Присуд буде оголошений по Святах.

✝ Посмертні згадки.

Д-р Станислав Чикалюк, адвокат і заступник правительственного комісаря в Тернополі помер скоропостижно на удар серця в 64-тому році життя дня 31. грудня м. р. З покійним зійшов в могилу своєрідний тип, якого тепер вже майже не стрічається. Родився покійний в 1863 р. в Терпилівці пов. Збараж. Батько його, жонатий в сімї польських, а властиво спольщених дідичів Хрущевських, колись дуже богатих а опісля збіднілих, не дав свому синові національного виховання. Не дала йому такого виховання і мати полька і польське окруження дома, де говорено по польськи. Не виніс його і зі школи, бо ґімназію кінчив на Мазурах в Ряшеві, а права у Львові, стоячи осторонь українських товариств. Однорічна служба при кавалерії очевидно також не причинилася до його національного освідомлення. Якийсь час практикував як нотаріяльний кандидат, опісля як адвокатський в канц. адв. д-ра Квятковського у Львові. Перед близько трицяти роками отворив пок. д-р Чикалюк адвокатську канцелярію в Тернополі і тут пристав відразу до українського національного табору. В його канцелярії працювали довші літа між іншими заслужені для орґанізації Тернопільщини д-р Сидір Голубович і д-р Остап Постригач і в тих часах його канцелярія була справдішньою українською селянською канцелярією. На спілку з парохом Тернополя о. Вол. Громницьким і з іншими діячами основує перед 18 літами першу українську кредитову кооперативу — Повітове Товариство Кредитове в Тернополі, найбільшу українську кредитову інституцію на Поділлі, в якої дирекції засідає поверх 20 літ і разом з о. Вол. Громницьким ставить для неї величаву будівлю. Причинився також чимало до реорганізації фундації князя Острожського для підупавших тернопільських міщан і до смерти стояв на її чолі. Був основником і трикратним головою українського товариства Сокіл в Тернополі, котрий завдяки його заходам набув велику площу, в осередку міста при вул. Коперника, на котрій колись стане домівка Сокола з площею вправ. Належав і до інших українських товариств в Тернополі, а як довголітній член міської ради і асесор зробив не одно добро для місцевого українського населення і для українських інституцій. Публично на вічах не виступав і в політичному українському житті безпосередно не відгравав ролі, але маючи великі товариські звязки нераз ставав в пригоді у скрутних хвилях політичних репресій. Був чоловіком людяним і учинним з великою дозою практичности, завдяки якій збільшилося значно наше національне майно в Тернополі тревалими матеріяльними здобутками. Покійний не був ніколи політиком і народнім трибуном, а вже не був ніколи новочасним демагогом, а тільки — як схарактеризував його д-р Ст. Баран у прощальній промові над домовиною — гуманним чоловіком, добрим сином українського народу та розумним і практичним господарем у тих інституціях і в міській управі, де йому доводилося працювати так, що відходячи в засвіти, лишає по собі трівку добру память своїх вчинків серед українського населення Тернопільщини. — В. И П.!

ОПОВІСТКИ.

Справлення ошибок. В числі 3. з дня 4. січня ц. р. хибно поміщено в оповістках повідомлення про Загальні Збори в Богородчанах, що відбудуться 17. січня ц. р. має бути **16. січня ц. р.**, що отсим простуємо.

Загальні Збори

Т-ва **„Українська Беседа“ в Станиславові** відбудуться дня 23. січня 1927 р. у власнім льокалі. — Початок о 6. годині вечер. — Денний порядок: 1. Відчитання протоколу послідних Заг. Зборів. 2. Звіт Виділу Т-ва і Контрольної Комісії. 3. Уділення абсолюторії уступаючому Виділови. 4. Вибір нового Виділу. 5. Внески і запити.
1299 1-1 ВИДІЛ Т-ВА.

Загальні Збори

Т-ва „Міщанське Братство“ в Тернополі відбудуться в четвер дня 20. січня 1927. (н. ст.) о год. 11·30 перед полуднем в салі Т-ва з таким денним порядком: 1) Відкриття зборів. 2) Відчитання протоколу з попередніх Заг. Зборів. 3) Звіт уступаючого Виділу. 4) Звіт контрольної комісії. 5) Вибір нового Виділу. 6) Внесення і запити. — Того самого дня о 9. год. рано відбудеться в парохіяльній церкві Богослуження і панахида за помершх членів Т-ва. — За Виділ: А. Фалендиш вр., голова, А. Салевич вр., секретар.
1298 1—1

Подяка.

Подобалось Всевишньому забрати від нас нашого найдорощого Батька о. Івана Калинського, пароха в Белзі, полишаючи нас круглими сиротами. В тім нашім безмежнім горю поспішили нам з заявами співчуття численні Други нашого покійного Батька, а саме: Всечеснійше духовенство деканату белзького, варяжського і сокальського, Представники українського громадянства і Представники властей. — Почуваємось до великого обовязку зложити їм всім нашу найщирішу подяку за це, що щиро і сердечно старалися улегшити наш біль і звеличати память нашого дорогого Батька. — Сердечно дякуємо Всч. о. деканові Дорошкому за провід в сумнім похороннім обряді й за зворушливі прощальні слова, Всч. о. др. Димітровському, лат. парохові Белза за участь в похоронах, Всч. о. Грабові, сокальському деканові і Всч. о. Булі за ласкаве занятєся похоронами у Волиці Комаревій, де перевезено і зложено тлінні останки. — Рівнож дякуємо щирим Приятелям і Знакомим нашого покійного Батька, Вп. др. Мацейовичеві, Вп. П. Декерові, шкільному інспекторові за віддання останньої прислуги нашому найдорощому Батькови, Вп. др. Салагубові, адвокатові в Белзі, за теплі прощальні слова. Зокрема бажаємо бодай цею дорогою зложити найщирішу подяку Вп. Панству Савлукам, які перші поспішили з дружньою помічю і словами потіхи. Щиреньке Спасибіг складаємо всему Громадянству, що взяло участь в похоронах і віддало останню прислугу нашому найдорожчому покійному Батькові.
1303 **Сини, дочки і зяті**

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Видавничої Спілки „Діло“. Львів, Ринок ч. 10.